

SOŠKA

FRONTA

Potek soške fronte

Fronta je potekala v dolžini 90 km v zahodnem slovenskem visokogorskem svetu, v dolini reke Soče in na kraških planotah. Soška fronta je bila zaradi neugodnega terena ena najtežjih bitk v prvi svetovni vojni, na krasu kjer je

primanjkovalo vode so vojaki pili celo lastni urin. Bila je bojišče med kraljevino Italijo (bojevala se je na strani antante) in Avstro-Ogrsko (centralne sile). Na strani Avstro-Ogrske so se bojevali skoraj vsi narodi te večnacionalne monarhije: Nemci, Madžari, Italijani, Slovenci, Hrvatje, Srbi, Bosanci, Čehi, ...

Poveljnik avstro-ogrskih enot na jugozahodni fronti je bil nadvojvoda Evgen, poveljnik soške fronte pa je bil Svetozar Boroević von Bojna. Italijanski vojski je poveljeval grof general Luigi Cadorna.

Prvi boji ob Soči so se začeli že zvečer 23. maja 1915. Italijani so imeli dve armadi. Ena je bila postavljena od Kanina do Ločnika, sestavljena je bila iz 122 bataljonov pehote, 33 eskadronov konjenice in 147 baterij topov 2. armade. Druga je bila postavljena od Ločnika do Jadranskega morja, vsebovala je 51 bataljonov pehote, 77 eskadronov konjenice in 35 baterij topov 3. armade. Avstro-ogrška vojska je imela takrat tam le 45 bataljonov, 5 eskadrilj konjenice in 35 baterij topov. Ostale čete so šele prihajale. Avstro-ogrška vojska se je brez boja umaknila na črto Rombon-Bovec-Tolmin-Sabotin-Gorica-Devin. Tam je čakala Italijane in okrepiteve. Italijani so prodirali počasi in previdno. Nadaljnji boji pa so se nadaljevali v dvanajstih soških bitk.

Dvanajst soških bitk

1. soška bitka (23. junij - 7. julij 1915)

Italijanska vojska je želela zavzeti tolminsko in goriško mostišče ter zahodni rob Kraške planote. Odločila se je za udar proti Doberdovski planoti. Toda v bitki so le s težavo osvojili vznožje kraške planote pri Sredipolju, Romjanu in Selcu.

2. soška bitka (18. julij - 10. avgust 1915)

Osredinili so se proti goriškemu mostišču in na Kras. Italijani so večinoma napadali neuspešno, nad Kobaridom pa jim je vendarle uspelo osvojiti Batognico in poriniti Avstrijce na rezervno obrambno črto.

3. soška bitka (18. oktober - 4. november 1915)

Italijani so predvidevali napad z mostišča pri Plavah, napad na vrh ter glavni udar na goriško mostišče, ki bi mu sledilo zavzetje Gorice. Vsi napadi so bili neuspešni.

4. soška bitka (10. november - 5. december 1915)

Bitka je bila omejena na odsek Plave-Vrh. Italijani so s topništvom in letalstvom sistematično rušili Gorico, na pomoč pa so priskočile tudi enote na Tolminskem, ki so napadale odsek Mrzli vrh-Vodil vrh. Tokrat je bil uspeh Italijanov neznamen: zavzeli so nekaj strelskih

jarkov pri Doljah in Zagori, hrbet s cerkvijo med Oslavjem in cesto od Števerjana do Pevme, prednje jarke pri Podgori, na severozahodnem pobočju Vrha, na zahodnem robu Šmartina na Krasu.

5. soška bitka (11. marec - 16. marec 1916)

Bila je sestavljena predvsem iz lokalnih napadov. Glavna cilja sta bila Gorica in Tolmin. Toda italijanski napadi so bili večinoma neuspešni.

6. soška bitka (6. avgust - 17. avgust 1916)

Italijanska glavna cilja sta bila Gorica in Doberdobska planota. Zaradi premoči Italijanov Avstrijcem ni preostalo drugega kot napadalcem prepustiti porušeno Gorico in se umakniti na pomožno obrambno črto na levem soškem bregu. V drugi fazi ofenzive so Italijani poskušali Avstrijce izriniti še z novih položajev, vendar jim ni uspelo.

V naslednjih treh bitkah se je italijanska vojska osredotočila na rob Kraške planote, na Fajtji hrib, Trstelj in Grmado, da bi se prebili do Trsta.

7. soška bitka (14. september - 17. september)

Italijani so potisnili branilce z Mirnskega gradu in z drugih položajev ter med Lokvico in Opatjim selom.

8. soška bitka (10. oktober - 12. oktober 1916)

Italijani so potisnili branilce na drugo črto med Lokvico, Hudim logom in Lukatičem, vzhodno od Gorice pa je padel vrh Šobra.

9. soška bitka (31. oktober - 4. november 1916)

Italijansko letalstvo je bombardiralo Sežano, Dutovlje in Miramar. Branilci so obranili Fajtji hrib. Italijani so v treh bitkah prodri za 3 do 4 kilometre na petkilometerskem pasu, toda prodor v Trst se jim ni posrečil.

10. soška bitka (12. maj - 5. junij 1917)

Italijani so znova načrtovali prodor v Trst, zasedbo Kuka (611 m), Vodice (652 m), Sv. Gore in Škabrijela (646 m), s frontalnimi napadi iz Gorice pa naj bi se prebili tudi v Vipavsko dolino. Napadali so večinoma neuspešno. Avstrijci pa so ponovno zavzeli črto Frondar-Fornazza-Vršič.

11. soška bitka (17. avgust - 15. september)

To je bila zadnja italijanska ofenziva na Soči. Italijani so pritiskali z vso močjo in dobro napadali, vendar so se kasneje zaradi nasprotnikove izčrpanosti vrnili na črto Log-Mešenjak-Hoje-Kal-Vrhovec-Madoni-Zagorje-Škabrijel. Ker so Avstrijci v nadaljnje dobro

zadrževali napade so se Italijani odločili da končajo 11. ofenzivo. Teh sedemindvajset dni je trajal najbolj krvav spopad na slovenskih tleh.

12. soška bitka (24. oktober - 27. oktober 1917)

Avstrijsko-nemške priprave na 12. ofenzivo so se zaradi strahu začele že v 11. ofenzivi. Avstrijskim vojakom so priskočili na pomoč nemški, načrt poimenovan »Zvestoba v orožju«, pa je pripravil nemški general Krafft von Dellmensingen. Italijanski generali so ukazali obrambo. 24. oktobra so ob 2.00 zjutraj avstrijski in nemški vojaki pri Kobaridu silovito napadli. Uporabili so bojni plin ter bliskovito skupno akcijo pehote in topništva. Italijani so jih lahko zaustavili šele pri reki Piavi, ko so jim na pomoč priskočili še drugi vojaki. Po tem presenetljivem uspehu Nemške in Avstrijske vojske se ta bitka imenuje "Čudež pri Kobaridu".

Žrtve in vojna škoda

Življenje ob Soči se je ljudem že z začetkom vojne leta 1915 korenito spremenilo. Zaradi bližine fronte sta obe strani izpraznile bližnje vasi. Avstrijske oblasti so izselile okoli 80.000 Slovencev iz Goriške in Posočja, italijanske zasedbe so izgnale med 10.000 in 12.000 Slovencev. Okoli 5000 Slovencev se je zbralo v Brucku na Leithi in tam dočakalo konec vojne. Slovenski begunci, ki so jih Italijani pregnali v Italijo so živeli v begunskih domovih.

V soških bitkah je padlo preko 300.000 vojakov, ki so jih pokopali v kostnicah in vojnih pokopališčih (nekateri so ohranjene še danes).

Poleg vojnih žrtev pa je bilo še veliko civilnih žrtev, mednje sodijo tudi žrtve, ki so umrli v begunskih taborih. Veliko ljudi je umrlo tudi zaradi bolezni (kolera), ki jih je prinesla vojska. Uničenih in poškodovanih je bilo veliko hiš, mostov in kulturne dediščine. Posledice so bile tudi uničeno in zastrupljeno naravno okolje.